

A SZÁZEZER SZÓ ÜNNEPÉN

Biztos vagyok benne, hogy ma itt, a százezer szó ünnepén, sok szép vers hangzik még el, nem is próbálok hát versenyre kelni hivatott tolmácsaikkal, a szavalókkal, inkább magam is élvezni szeretném őket; — engedjék meg, hogy kis mondókámat mégis pár verssorral vezessem be:

„...én nem tudom, / Ki vagyok, éltem-e, élek? / Valakinek neve vagyok / Vagy örököse egy halott / Szomorú nevének? // ...Hol jártam én, / Hát éltem már én? / Ki sírhat most tán énmiattam, / Ki vagyok és merre megyek? // ...Csak hallgatók, / Mert már mindent elfeledtem. // Hallom, hogy távolból érkeznek / Ide mások. / De hol a Távol, hol a Közel / S hol vannak köztük / Allomások? / És mintha sohse jöttem volna / S csak itt vagyok: / Szemek, levelek, táviratok, / Nem tudom, miért keresnek. // Én nem tudom, miért néznek rám / Kutató arcok? ... // Szőke leány, szent, ifju cédrus / Büszkélkedik fényes napon / Néha előttem / S fogcsikorgatva, hallgatagon / Rohanok messze tőle én. / Emlékezek, vagy csak fájok? / Ha élnék, ha szeretne, / Ha volnék. Gondolkozom: Lyányom lehetne. // ...Valami úgy fog, mint rabot, / Mint alvajárót a tetőn, / Kit én is nézek reszketőn, / Mint furcsa távolít. / S amit én mondok, oly hüvös, / Mint jégbarlangba ordítón / Beszívító vihar-szavak. / Valahol hóban elakadt, / Valami messze hómezőn / Az én régi valóm. // ...Óh, jaj annak, aki föltámad / S nem érzi önnön-életét, / Beszédje kongó báb-beszéd / S báb-színpad bábja ő maga, / Kérdés, kísértés és titok. / Én azt várom: valaki majd / Hívni fog / S édes, meleg szájjal / Sújja meg majd, hogy ki vagyok. //”

Igen, Adyt idéztem, mert úgy érzem, hogy ebben a pillanatban az ő nagy verse, *A föltámadás szomorúsága* fejezi ki a legtokéletesebben azt, amiről különben csak dadogva tudnék vallani: azt a tétova bizonytalanságot, a föltámadt embernek azt a riadt, csodálkozó szemerebbenését, feje-kapkodását, lassú valóságra ismerését, amellyel én ezt az ismert-ismeretlen várost jární szoktam, ismert-ismeretlen embereinek arcát lesem, szavát figyelem...

Persze, egészen egyszerű magyarázata is lehet ennek az itthonidegenségnek, nehéz ébredésnek: az, hogy valóban nagyon régen elkerültem innen — több mint harminc évvel —, s hogy Szabadka közben a maga jelenét élve hál' istennek jócskán megváltozott, minden viszontlátáskor új meg új arcaival találkozom, s a régieket is, a harminc éve itthagytakat, csak nagy nehezen hámozom ki mai környezetükből. Időeltolódás, téreltolódás megannyi csodája! A magamfajta, ritkán hazajáró tapasztalja csak igazán városunknak ezt az igazi jelenét, igazi valóságát: az utcáit ellepő, teremt megöltő, eszméiben, kezdeményeiben, tetteiben munkáló ifjúság jelenlétét — a folytonos újulást, változást, vagy mondjuk így: fejlődést. És így van ez jól. De talán az sem túl nagy baj, túl nagy szégyen, ha beismerem: én magam, e változások tanúja és csodálója, vénülök bár, de lényegében nem változtam, nem változom, sőt, ha úgy tetszik — visszafejlődöm, a gyerekkorom felé, hiszen legmélyebb, legtartósabb jelenem, élményeim örök forrása, énem nem romló része — önnön fiatalságom: az a tizennyolc-húsz év, amit tizennyolc-húszéves koromig ebben a városban éltem meg. És a legjobb, legteljesebb, bár sajnos a legrikább pillanatok azok, amikor ez a két időszak, ez a két jelen egymásra ismer, összetalálkozik. Ezt a szép estét, az Életjel mai ünnepét ilyen dús, éltető pillanatnak érzem. És éppen ezért most már megvallhatom, hogy képtelen vagyok eleget tenni a műsorban jelzett ígéretnek: emlékezni Szabadkára, emlékezni valamire, ami bennem van, ami-ben vagyok. Csak örülni tudok neki, és megköszönni. Köszönöm.